

Ghid practic
pentru femei și fete

Ce poți face legal **când agresorul** **se află în altă țară**

A hand holding a smartphone is visible in the background, partially obscured by a teal gradient overlay. A white underline is drawn under the main title.

Introducere

De ce depărtarea nu înseamnă siguranță pentru agresor

Una dintre cele mai dureroase și paralizante stări pe care le trăiește o victimă a violenței digitale este sentimentul de neputință absolută atunci când agresorul nu se află în Republica Moldova. Există un mit periculos care alimentează atât teama victimei, cât și aroganța agresorului: „Sunt în altă țară, poliția din Moldova nu are ce să-mi facă”.

Acest sentiment de neputință este exact arma pe care mizează agresorul. El se ascunde în spatele unei frontiere geografice, crezând că aceasta îl plasează dincolo de orice consecință legală. Distribuie imagini intime, trimite mesaje de amenințare sau creează conturi false cu un sentiment de impunitate, știind că o patrulă de poliție din Chișinău nu poate bate la ușa lui din Berlin, Roma sau Moscova.

Scopul acestui ghid este să demontăm acest mit, bucată cu bucată, bazându-ne strict pe ce ne oferă legislația Republicii Moldova. Răspunsul scurt și direct este acesta: legea te protejează. Faptul că agresorul se află fizic în alt stat nu anulează infracțiunea și nu oprește justiția.

Procesul este, fără îndoială, mai complex, mai lent și implică mecanisme de cooperare internațională. Dar el există. Autoritățile din Moldova au pârghii legale pentru a acționa. În acest articol, vom explica, într-un limbaj clar și accesibil, ce sunt acele „limite jurisdicționale”, cum se aplică legea penală a Republicii Moldova pentru faptele comise împotriva ta, chiar și de la mii de kilometri distanță, și, cel mai important, care sunt pașii concreți pe care îi poți și trebuie să îi urmezi aici, în Moldova, pentru a porni acest mecanism.

Cadru legal aplicabil (partea 1): de ce legea din Moldova i se aplică unui agresor din străinătate?

Înainte de a discuta despre cum acționăm, trebuie să înțelegem de ce avem dreptul să acționăm. Acest drept se numește jurisdicție – autoritatea statului nostru de a aplica legile sale. Mulți cred greșit

că legea se aplică doar acolo unde se află fizic infractorul. În realitate, legea este concepută să își protejeze cetățenii, oriunde s-ar afla ei și oriunde s-ar afla agresorul.

1. Principiul protejării cetățenilor (principiul real al jurisdicției)

Baza legală fundamentală se regăsește în Codul Penal al Republicii Moldova. Chiar dacă agresorul este un cetățean străin și se află într-o altă țară, el tot poate fi tras la răspundere conform legii noastre.

Articolul 11, alineatul (3) din Codul Penal este scutul tău principal. Acesta prevede clar că cetățenii străini și apatrizii (persoanele fără cetățenie) care au comis infracțiuni în afara teritoriului țării (de exemplu, din Germania, Italia, Rusia, etc.) poartă răspundere penală conform Codului Penal al Moldovei dacă infracțiunile lor sunt „îndreptate împotriva drepturilor și libertăților cetățeanului Republicii Moldova”.

Ce înseamnă asta pentru tine? Înseamnă că în momentul în care un agresor, aflat oriunde în lume, îți încalcă drepturile tale – dreptul la viață privată (CP Art. 177), dreptul la inviolabilitatea vieții intime (Legea 133), dreptul de a nu fi amenințată (CP Art. 155) – el comite o infracțiune împotriva unui cetățean al Republicii Moldova. Prin acest fapt, el intră automat sub incidența legii penale a statului nostru. Statul nostru își arogă dreptul legal de a-l pedepsi pentru răul pe care ți l-a cauzat ție, cetățeanul său.

2. Unde s-a comis, de fapt, o infracțiune digitală?

O altă problemă importantă este „locul faptei”. Agresorul poate spune: „Am postat asta dintr-o cafenea din Paris, deci fapta s-a comis în Franța, nu în Moldova”. Legea penală are un răspuns și pentru asta.

Articolul 12, alineatul (1) din Codul Penal definește locul săvârșirii faptei ca fiind „locul unde a fost săvârșită acțiunea (inacțiunea) prejudiciabilă, indiferent de timpul survenirii urmărilor”. La prima vedere, acest lucru pare să îi dea dreptate agresorului. Însă, infracțiunile digitale sunt complexe. O infracțiune poate fi în-

cepută într-o țară (postarea pozei) dar să își producă efectele (consecințele) în alta. Articolul 12, alineatul (2), litera (d), deși se referă la infracțiuni transnaționale, stabilește un principiu important: o infracțiune este considerată transnațională (și deci, relevantă pentru mai multe state) dacă a fost săvârșită pe teritoriul unui stat, „dar are consecințe grave într-un alt stat, și invers”.

Când un agresor publică imaginile tale intime dintr-o altă țară, acțiunea lui (publicarea) produce consecințe imediate și grave pe teritoriul Republicii Moldova. Aici locuiești tu, aici îți este afectată reputația, aici trăiești frica și umilința, aici îți este încălcată viața privată. Urmările infracțiunii se produc pe teritoriul nostru, ceea ce oferă autorităților noastre temeiul legal suplimentar de a investiga fapta.

3. Infracțiunea trebuie să existe în legislația noastră

Evident, pentru ca statul Moldova să poată acționa, fapta comisă de agresor trebuie să fie o infracțiune conform legilor noastre. Așa cum am stabilit în articolele precedente, majoritatea formelor de violență digitală sunt infracțiuni clare:

Violența psihologică (inclusiv hărțuirea online) este recunoscută de Legea 45/2007 ca fiind violență comisă „prin intermediul tehnologiilor informaționale”.

Răspândirea imaginilor intime (NCII) este pedepsită de Codul Penal, Art. 177, alin. (3).

Încălcarea vieții personale (publicarea conversațiilor) este pedepsită de CP, Art. 177, alin. (1) și (2).

Falsul de identitate (conturi false) este pedepsit de CP, Art. 177¹.

Prin urmare, cadrul legal este robust. Legea noastră penală se aplică agresorului, chiar dacă el nu este pe teritoriul țării.

Drepturile și pașii legali (partea 2): cum acționează justiția din Moldova peste hotare?

Înțelegând că legea se aplică, următoarea întrebare este: cum ajungem la el? Aici intră în joc mecanismele de cooperare internațională, care sunt prevăzute detaliat în **Codul de Procedură Penală (CPP)** al Republicii Moldova.

Pasul 1 fundamental: depunerea plângerii în Republica Moldova

Acesta este cel mai important pas pe care trebuie să îl faci și este singurul pas care depinde 100% de tine. Nimic nu se poate întâmpla la nivel internațional dacă tu nu pornești procesul legal aici, acasă.

Trebuie să mergi la cel mai apropiat inspectorat de poliție și să depui o plângere penală exact așa cum ai face-o dacă agresorul ar locui în scara vecină. Trebuie să prezinți toate probele: capturi de ecran, link-uri, mesaje, amenințări, detalii despre agresor (numele lui real, țara în care crezi că se află, orice informație de contact).

Poliția și procuratura vor deschide un dosar penal. Din acel moment, responsabilitatea de a-l urmări pe agresor peste hotare nu mai este a ta, ci devine sarcina statului. Plângerea ta activează aparatul de justiție al Republicii Moldova, care va folosi apoi următoarele instrumente.

Pasul 2: Activarea cooperării internaționale de către procuratură

Când procurorul care instrumentează cazul tău constată că agresorul se află pe teritoriul altui stat, el nu închide dosarul. El inițiază procedura de asistență juridică internațională, așa cum este reglementată de Codul de Procedură Penală.

Instrumentul 1: Comisia Rogatorie (Cererea de Asistență Juridică)

Cel mai comun și eficient instrument este „comisia rogatorie”. **Ar-**

Articolul 536 din Codul de Procedură Penală stabilește că procurorul (prin intermediul Procuraturii Generale) se poate adresa direct autorităților din celălalt stat (de exemplu, procuraturii din Germania) și le poate cere să efectueze acțiuni legale în numele statului nostru.

Articolul 533 din Codul de Procedură Penală ne oferă o listă clară cu ce anume poate cere procurorul moldovean statului străin. Din perspectiva ta de victimă, iată ce înseamnă asta:

„Audierea persoanelor”: Procurorul din Moldova poate cere poliției din țara respectivă să-l găsească pe agresor, să-l citeze oficial la secție și să-l audieze cu privire la plângerea ta. Agresorul va înțelege astfel că faptele sale au consecințe legale reale.

„Efectuarea cercetării la fața locului, a percheziției, ridicarea de obiecte și documente”: Acesta este un instrument extrem de puternic. Procurorul poate solicita autorităților străine să obțină un mandat (conform legilor statului respectiv) pentru a efectua o percheziție la domiciliul agresorului. Scopul? Ridicarea computerului, telefonului sau a altor dispozitive pe care sunt stocate imaginile tale sau de pe care s-au trimis amenințările. Acestea devin probe în dosarul tău.

„Interceptarea comunicărilor”: Dacă amenințările continuă, se poate solicita interceptarea legală a comunicațiilor agresorului în țara în care se află.

„Sechestrarea... confiscarea bunurilor”: Dacă agresorul a obținut și un profit de pe urma faptelor sale (de exemplu, șantaj), se poate cere sechestrarea bunurilor sale din acea țară.

Este important să înțelegi că statul străin va executa aceste cereri doar dacă fapta este considerată ilegală și conform legilor lor (acesta este principiul „dublei incriminări”). Din fericire, violarea vieții private, hărțuirea și distribuirea neconsensuală a imaginilor intime sunt recunoscute ca fapte ilegale în majoritatea statelor civilizate.

Instrumentul 2: Extrădarea (Aducerea agresorului în Moldova pentru a fi judecat)

Acesta este pasul suprem. Extrădarea este actul oficial prin care un stat îl predă pe infractor altui stat pentru a fi judecat sau pentru a executa o pedeapsă.

Codul de Procedură Penală la Articolul 541 stabilește condițiile în care Moldova poate cere extrădarea. Condiția principală, conform alin. (1), este ca fapta pentru care este cerut să fie pedepsită de legea noastră cu „cel puțin un an de închisoare”.

Infracțiuni precum „Încălcarea inviolabilității vieții personale” (CP Art. 177) sau „Amenințarea cu omor” (CP Art. 155) se încadrează perfect în această categorie.

Cererea de extrădare este o procedură complexă, la nivel înalt, gestionată de Procuratura Generală. Dar ea începe tot de la plângerea ta depusă la inspectoratul local.

Drepturile și pașii legali (partea 3): limitele justiției și realitățile procesului

Rolul nostru este să fim empatici, dar și onești și să ne bazăm pe lege. Procesul internațional este eficient, dar are și limite clare, pe care trebuie să le cunoaști pentru a-ți gestiona corect așteptările. Codul de Procedură Penală descrie singur aceste limite.

1. Refuzul extrădării

Statul străin poate refuza să-l extrădeze pe agresor. Articolul 546 din Codul de Procedură Penală (care se referă la cazurile când Moldova refuză, dar principiile sunt reciproce și internaționale) enumeră motivele. Cele mai comune motive de refuz pe care le-ai putea întâmpina sunt:

Neîndeplinirea dublei incriminări: Dacă fapta, dintr-un motiv sau altul, nu este considerată infracțiune în statul respectiv.

Cetățenia agresorului: Majoritatea statelor (inclusiv Republica Moldova, conform Art. 546 alin. (1)) refuză să își extrădeze propriii cetățeni. Dacă agresorul este cetățean german și se află în Germania, este aproape sigur că Germania va refuza să-l extrădeze.

Prescripția: Dacă a trecut prea mult timp de la faptă. Acesta este un motiv în plus pentru a depune plângerea cât mai repede posibil.

2. Ce se întâmplă dacă extrădarea este refuzată?

Acesta nu este un capăt de drum. Dacă un stat refuză extrădarea propriului cetățean, există de obicei două scenarii (bazate pe principiul cooperării internaționale):

Judecarea acolo: Statul respectiv poate prelua dosarul penal din Moldova (printr-o comisie rogatorie) și să-l judece pe agresor la el în țară, conform propriilor legi, pentru fapta comisă împotriva ta.

Executarea sentinței acolo: Dacă procesul tău din Moldova se desfășoară în lipsa agresorului (o procedură specială permisă de CPP în anumite condiții) și obții o sentință de condamnare, acea sentință poate fi trimisă în statul străin pentru a fi recunoscută și executată acolo (de exemplu, agresorul să facă închisoare în țara sa pentru fapta comisă împotriva ta).

3. Lupta cu platformele: o cale paralelă

Procedurile penale internaționale (comisii rogatorii, extrădare) sunt lente. Ele pot dura luni sau chiar ani. Dar tu ai o problemă urgentă: imaginile sau postările defăimătoare sunt acum online.

Aici, plângerea penală depusă în Moldova capătă o altă valoare. Chiar dacă agresorul este în altă țară, platformele pe care el postează (Facebook, Instagram, Google, TikTok etc.) sunt companii internaționale care au propriile reguli.

Dreptul tău fundamental la ștergerea datelor este consacrat în **Legea 133, Articolul 14 („Dreptul de intervenție asupra datelor”)**, care îți dă dreptul de a cere „blocarea sau ștergerea datelor cu caracter personal a căror prelucrare nu este conformă legii”.

Plângerea penală depusă la poliție și ordonanța de începere a urmării penale emisă de procuror sunt dovada legală că acele imagini sunt prelucrate ilegal (fără consimțământul tău și în contextul unei infracțiuni).

Cu această dovadă, poți folosi mecanismele de raportare ale platformelor. Nu mai ești doar un utilizator care raportează „conținut care nu-mi place”. Ești o victimă a unei infracțiuni recunoscute legal, care prezintă o dovadă de la o autoritate (procuratura) că acel conținut este ilegal. Aceasta crește exponențial șansele ca platforma să intervină rapid și să șteargă conținutul, blocând agresorul, indiferent din ce țară postează.

Sprijin și resurse: tu pornești procesul, statul îl continuă

Cea mai grea povară în acest tip de caz este sentimentul că trebuie să duci singură o luptă internațională. Este vital să înțelegi distribuția corectă a sarcinilor.

Sarcina ta este una singură, dar este cea mai importantă: să învingi frica și să depui plângerea oficială în Republica Moldova. Să aduni meticulos toate probele și să le prezinți autorităților.

Sarcina statului (prin Procuratură) este să preia acea plângere și să folosească instrumentele diplomatice și legale, cum ar fi comisiile rogatorii și cererile de extrădare, pentru a-l urmări pe agresor. Nu ești tu cea care trebuie să sune la poliția din Germania. Este Procuratura Generală a Republicii Moldova cea care va contacta autoritățile germane.

Acest proces necesită răbdare. Poate fi frustrant de lent. În timp ce statul lucrează pe canalele oficiale, este esențial să ai grijă de tine. Procesul legal vindecă partea juridică, dar nu și pe cea emoțională.

Dacă te confrunți cu o astfel de situație, apelează la resursele noastre. Pe platforma eViolenta.md, poți găsi sprijin psihologic specializat pentru a te ajuta să gestionezi trauma și anxietatea, precum și consiliere juridică suplimentară pentru a te ghida în primii pași ai procesului de raportare. Nu ești singură în asta, chiar dacă tăcerea ta este exact miza pe care se bazează el.

Acest material a fost elaborat de Centrul Internațional
„La Strada” și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
(UNFPA Moldova), cu sprijinul financiar al Regatului Unit al
Marii Britanii.

